

ד. אלו פטורים מהצום: [אוכלים כרגיל אך ללא ממתקים ותפנוקים]: **קטנים, חולה שאין בו סכנה** [כגון: חולה שנפל למשכב], **זקן תשוש כח** [שיש לו צער גדול מהתענית והרופא אומר שזיק לו אע"פ שאין סכנה] **מעוברות** [מחודש שלישי ומעלה או קודם אם סובלת ממחשבים, הקאות וחולשה] **אשה שילדה או הפילה בתוך 30 יום אפילו אינה מניקה, אבל אחרי 30 יום מהלידה דווקא כשמניקות בפועל פטורות מצום אבל אם הפסיקו להניק** [או מפלת] והן בתוך 24 חודשים ללידה חייבות לצום, אא"כ מרגישות חולשה וצער להמשיך תעניתם אזי די להן בתענית שעות כפי יכולתן (חז"ע עמ' 12-10).

ה. חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר (ש"ע ס' תקס"ט) מכל מקום הישן [אפילו שלא על מיטתו (מקנ"צ ס"ט)] שנת קבע בליל התענית הרי כבר אז מתחיל להתענות (ש"ע ס' תקס"ד ס"א) אבל אם ישן בתחילת הלילה במשך כמה שעות ועדיין לא אכל ארוחת ערב והתעורר, מותר לו לאכול ארוחת ערב אף שלא עשה תנאי, שמסתבר שלא קיבל עליו את התענית עד שיאכל ארוחת ערב (חז"ע עמ' יב).

ו. אם התנה קודם שהלך לישון שבדעתו לקום קודם עמוד השחר ולאכול ולשתות, מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע ס' תקס"ד ס"א). אך אם שכח להתנות ואחר שישן קם קודם עלות השחר וחש צימאון, המקל לשתות [קודם עלות השחר] יש לו על מה לסמוך ובפרט אם הוא רגיל לשתות בכל לילה (חז"ע עמ' יא).

ז. אם התחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר [עמוד השחר = 5:33] אין לאכול סעודת קבע, אלא פחות מכביצה (=4 גר') לחם או מזונות, ושאר מאכלים אפילו יותר (ש"ע ס' כט מקנ"צ ס"ק כו, הלכה כדוכה (מד יוסף) ח"ה ס' פט ס"כ).

ח. במקום צורך יש להקל לטטוף פיו במים בקומו משנתו בבוקר ולצחצח שיניו במשחת שיניים ובלבד שיזהר שלא להכניס לפיו יותר משיעור רביעית מים (=רבע כוס) בבת אחת וכן יכופף ראשו שלא יבלע כל שהוא מן המים ויפלוט הכל (חז"ע עמ' כח). [במקום צורך = כשקשה לו ביותר שלא לטטוף פיו או למי שיש ריח בפה אם אינו מנקה] (תורת מועדים פ"א ס"א).

ט. אדם בריא שמתענה אך עליו לבלוע כדורים או לשתות תרופות נגד מחשבי ראש וכדומה, מותר לו לבלועם בלי מים כל שאין בהם טעם ערב לחיך, אבל אם החיך נהנה מהם אין להתיר. (חז"ע עמ' 12-10). ואם הגוללות הן לצורך רפואת חולי פנימי וכי"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלועם רשאי להקל אף עם מעט מים ויזהר שלא ישתה רביעית בבת אחת (תורת מועדים ס"ג).

י. מי ששכח ובירך ביום התענית על דבר מאכל או משקה יטעם ממנו משהו כדי שיהנה גרונו, שלא תהיה ברכתו לבטלה. (ויב"א ח"ב חו"ד ס' ה' ס"ק ו).

יא. יש להקל לבעלי מסעדות וקיוסקים לספק מצרכי מזון לאוכלים ושותים ביום התענית, מ"מ נכון שיתלו שלט גדול במסעדה במקום בולט "היום יום צום" (חז"ע עמ' 12-10).

יב. השרוי בצום יכול לטעום מן התבשיל לדעת אם חסר בו תבלין או מלח עד כדי שיעור רביעית (רבע כוס מים) ובלבד שיפלוט, שהטעימה כאן אינה בכלל אכילה ושתייה האסורים (ש"ע ס' תקס"ז ס"א חז"ע עמ' 12). ויש המחמירים בזה (שערי נחמה לגר"י טעזר עמ' 12).

יג. מי שאינו מתענה [וה"ה שידוע שלא יסיים את הצום] (תורת מועדים עמ' קן) לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה לקריאת פרשת "ויחל" ביום הצום, ואם הוא כהן יחיד יצא מבית"כ ויקרא לתורה לישראל שמתענה במקומו וה"ה ללוי או לישראל אפילו קראו לו ואינו מתענה ירד ויעלו מתענה אחר במקומו, ולא ישא כפיו במנחה, (ש"ע ס' תקס"ה-ס"ה ס"ק עז וילקו"י). לכתחילה יש לעלות כהנים לדוכן במנחה רק בתוך חצי שעה לשקיעה [שקיעה=4:37] ולפני כן לא יעלו, אבל אם עלו לא ירדו (נב"ח פ' תפ"א ס"ב) אבל לפני פלג מנחה (3:47) אין לעלות כהנים כלל, ויש למחות בנזהרים כן (הליטות עולם ח"א עמ' 12).

יד. אם אין שישה מתענים באותו היום [שמתכוונים לצום עד הסוף!] לא יאמר הש"צ את "ענגנו" כברכה בפני עצמה (אלא ב"שומע תפילה" ככל יחיד) וכן לא יוציאו ס"ת לקריאת "ויחל" (ש"ת יח"ד ח"א ס' טו).

א"י יתקיים שיעור לציבור הרחב באשדוד ביום שלישי מוצאי עשרה בטבת עם הרב אייל עמרמי שליט"א מ- 20:00 - 21:00 ואח"כ ערבית בבית"כ החיד"א רח' יצחק הנשיא 22 אזור ג

ניתן להשיג את ספר נתיבות החינוך בהוצאת העלון במשרדי האיחוד

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

האיחוד

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

ו' טבת תשע"ט 1252 (שנה כד')

פרשת ויגש

נושא השבוע: צום עשרה בטבת

החפסרה: "ויהי דבר" (יחזקאל לו)

אחינו בית ישראל שמעו: צום העשירי (צום עשרה בטבת) יחול ביום שלישי יהפוך אותו הקב"ה לששון ולשמחה. וכן יום זה הוא יום הקדיש הכללי לקדושי השואה הי"ד.

תחילת הצום: 5:33 [לפנות בוקר=עמוד השחר] סיום הצום: 5:04 [בערב]

"ויפול על צארי בלזמן אחזי ויבך..." (מ"ה, יד)

מפרש רשי: יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב. ולכאורה מה מועיל בכיו של יוסף על מאורע שעוד לא קרה? אלא ע"י בכיו של יוסף הצדיק נתעלו דמעותיו למעלה לפני הקב"ה, ודבר זה גרם להקל ולהמתיק מעל עם ישראל את עול הגלות וצער החורבן, כי בלי בכיה זו הייתה הגלות קשה יותר ר"ל. ומעשה אבות סימן לבנים לומר לנו שכל צער שאנו מצטערים על החורבן מקצר אותו ואנו נעשים יותר ראויים לגאולה, שהרי כל השנה בעשרה בטבת יש דיון מחדש בבית דין של מעלה האם ראוי הדור לגאולה או לא? לכן ככל שנביע צער על החורבן והשלכותיו נזכה לגאולה במהרה בימינו אמן.

"רק אדמות הכהנים לבדם לא היתה לפרעה" (מ"ז, כו)

המצרים לא התרעמו כאשר כהני האליל שלהם קיבלו את מזונם מקופת המלך בשנות הרעב הקשות שפקדו את מצרים כשהם משוחררים מכל עבודה ועול מלכות, ללמדנו על אחת כמה וכמה שצריכים ישראל להתנהג כך ובדורנו להיות ממחזיקי התורה ולומדיה ולתמוך בתלמידי חכמים המקדישים את כל חיותם ללמוד התורה, שהם הכהנים והלוויים של דורנו כי בזכות תורתם קיים העולם (אמרי חן)

"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשלש אשור הם

שולבים..." (מ"ז, יד)

מובא בזוהר הקדוש: אמר רבי שמעון: כל מה שעשה הקב"ה, הכל היה לסבב סיבות לפי שביקש לקיים הבטחתו. כשברא הקב"ה את העולם הביא תחילה כל מה שצריך בעולם ואח"כ ברא את האדם.

כעין זה אמר הקב"ה לאברהם: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם 400 שנה ואח"כ יוצאו ברכוש גדול", וכדי לסבב שתקום ההבטחה הביא הקב"ה רעב על העולם כדי שיבואו כולם למצרים ויקנו מהם אוכל וישלמו מכספם וזהבם וכן נתעשרה מצרים מאד ומאד ותוכל להתקיים ההבטחה שהבטיח לאברהם אבינו. שכן דרכו של הקב"ה שמכין תרופה למכה, שבתחילה הכין רכוש גדול ואח"כ הביאם לגלות. גם אנו שרויים בגלות של אלפי שנים ורואים כי העולם עובר תמורות שאין אנו מבינים את פשרם כי נסתרות דרכיו, אך נדע כי הקב"ה מכין את העולם לקראת הגאולה וכל מעשיו עמנו בחמלה רבה למען נלמד ונפיק הלקחים מהמתרחש סביבנו ונזכה לגאולה ברחמים במהרה.

דיבור בתפילה כגורם לחורבן

מעשה שהתרחש לפני מספר שנים באחד מבתי הכנסת: היה זה

בעיצומה של תפילת שחרית של שבת, בעוד החזן מטלטל בקולו וכל הציבור

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:36 - 8:33

כניסת שבת: 4:18 יציאת שבת: 5:10 יציאת שבת: 5:40

מצטרף לשירה בהרמוניה נפלאה, לפתע נשמע צלצול חד של טלפון סלולרי מפלח את האוויר וקוטע את השירה. המתפללים הסתכלו לצדדים בתימהון גובר כדי לראות מנין בוקע הצלצול ואז ראו את אחד המתפללים יוצא בריצה החוצה עם הטלפון הסלולרי כשהבעה מבוהלת על פניו.....

זה כחזו של הרגל שמורגלים להיכנס כל השבוע עם טלפון סלולרי כשהוא דלוק לבית הכנסת. זה לא סוד שכיום הגורם המרכזי לדיבור בתפילה הוא הטלפון הסלולרי ולכן יש לכבותו בטרם שיכנס לבית הכנסת.

כותב "הכולבו", אחד הפוסקים מתקופת ה"ראשונים" על כמה בתי כנסת שנחרבו כיון שנהגו בהם קלות ראש ודיברו בתפילה (מלבד ח"א עמ' שט-שי) שהרי בית כנסת הינו מקום להשראת שכינה וכשמדבר שם דיבורי חזל נוהג בזיון בקדושתו יתברך ומגרש השכינה משם ובפרט שאין לנו כיום בית מקדש ומקום משכן השכינה עבר לבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם בבחינת "מקדש מעט" (ילק"ו סי' קנא ס"ב).

והרוצה שיהיה לו חלק בבניין בית המקדש ידאג שלא לסלק את השכינה מבית הכנסת ע"י שינצור את פיו שלא לדבר בו דיבורי חזל וכל שכן בזמן התפילה ויהיה עסוק כולו לדבר עם האבא הרחמן הגדול שכל חייו בידו, וינהג במורא וכובד ראש ולא בזלזול ופטפוט.

ויהי רצון שנזכה להיות ממקרי הגאולה ונזכה לבניין בית המקדש השלישי במהרה אמן.

המביט לארץ ותורעד

מעשה שהיה

אני מנהל סניף דואר זה עשור שנים, ועובד דואר 25 שנה,

מדובר בתפקיד קשה ותובעני עם לחץ גדול ומצב מתמיד של מחסור בכוח

אדם זמן. הסיפור שלי אירע יומיים לפני ראש השנה תשע"ח, הגיע לקוח לסניף הדואר וביקש לעשות העברת כסף למקסיקו על סך 5,000 דולר, הפקידה ניסתה לעשות את העברה אך הייתה תקלה במחשבים שלא אפשרה את ביצוע הפעולה. בינתיים החל להצטבר קהל, אנשים החלו לרטון ולאחר מספר ניסיונות שלא צלחו הוריתי לפקידה שתמשיך לקבל קהל בעניינים אחרים. אך האיש רטן: "רגע, אבל אני בתור", הסברתי לו שאין אפשרות לעכב את כולם עקב תקלה, והוא בשלו: "זה לא בסדר מה שאתה עושה", הסברתי לאיש באדיבות שננסה לבצע את העברה שוב בעוד מס' דקות ואכן לאחר 8 לקוחות הוריתי לפקידה לשוב ולטפל בענייניו אך ללא הצלחה. לא ידענו מה לעשות, בינתיים האיש דיבר בטלפון עם חמיו בקול רם: "אתה שומע? אני כאן בסניף הכי גרוע בארץ, עם המנהל הכי גרוע בארץ, עוד לא ראיתי בן אדם כל כך לא מקצועי..." וכל הסניף על עובדיו וקהל לקוחותיו שומעים...

הוא החל לספר לחמיו בשידור חי מה אני עושה כעת וכמה לאט אני עובד ואיך אני מנהל את הסניף באופן כללי, הוא השתלח בי לעיני כולם והייתה לו לשון חדה ומרושעת. ניסינו לברר בסניפים אחרים אך לא בוצעו אצלם הפקדות למקסיקו כך שלא ניתן היה לדעת אם הבעיה היא רק בסניף שלנו או באופן כללי, כשהאיש לא מפסיק לחרף ולהעליב. הוא עשה זאת במילים של בית מרקחת ותיאר לקהל איך אני נוהג בביתי שלי, איזה בן אדם אני וגם ידע לספר להם מתוך דמינו איך זכיתי למשרת הניהול בגלל פרוטקציה של מישהו שלא הצליח לדחוף אותי למקום אחר.

כמה שאתאר לא יספיק כדי להסביר מה היה שם ומה עברה הנפש שלי באותן דקות, חשתי על בשרי את דברי חז"ל ש'המלכין פני חברו ברבים הרי הוא כשופך דמים', אלמד זכות על שתיקת הקהל, שבאותה תקופה תפקוד דואר ישראל היה באמת מתחת לכל בקורת.

הרגשתי במוחש את התנהגותו של הקהל שנכח בסעודת קמצא ובר קמצא ולא התערב למניעת

ההשפלה שהביאה לחורבן בית המקדש.. ועדיין ציפיתי שמישהו יצא להגנתי, ואכן עובד אחד ניסה להשתיק אותו אך הוא החל להפנות את חיציו כלפיו והעובד השתתק בבהלה והאיש שב להשתלח בי. שעת הסגירה הגיעה, נאלצתי להודיע לאיש שהעברה כבר לא תתבצע היום ואם הוא מעוניין שיבוא מחר בבוקר, בתקווה שנצליח לבצע. "תשכח מזה, אני במקום הזה לא דורך, לא אני חוזר בי, אני כן אדרוך כאן אך ורק ביום שכף רגלך לא תדרוך כאן, ואני מודיע לך שיום זה קרוב מאד, לא אנוח ולא אשקוט עד שאתה תיורק מהמקום הזה בבושת פנים, אתה בושה למוסד הזה, אני אדאג שהממונים עליך ידעו על כך", סיים והלך.

הייתה שתיקה מבוכה באוויר, כמה עובדות בכו מהעומס הרגשי שנפל עליהן ואני חשתי כאדם מובס. חשתי כעס עצום ואפילו שנאה גדולה כלפי האיש הזר שהתעלל בי ופצע את נפשי והשפיל את כבודי בפני כולם. ואז... עלה במוחי רעיון, בין צוות הפקידות הייתה פקידה אחת שלא זכתה לפרי בטן במשך 12 שנה. מה לא עשינו למענה? קיבלנו על עצמנו קבלות וחילקנו ספרי תהילים אך היא טרם נושעה, לפתע קראתי בהתרגשות: "אני מוחל לאיש הזה ומקדיש את כל מה שעברתי לכך ש..." ונקבתי בשמה ובשם אמה ובעלה, "ויזכו לפרי בטן במהרה". כל העובדות פרצו בבכי... רק מי שהיה שם הבין איזו מתנה נתתי לה, לקחתי את כל מסע ההשפלה כשהוא טרי ומדמם והגשתי כמנחה למען רווחתו של זוג שלא זכה לפרי בטן, וזה הקל עלי במקצת.

סיימנו את העבודה והלכנו הביתה. באותו הלילה לא נרדמתי, המילים הקשות פצעו את נשמתי וגרמו לי מפעם לפעם לפרץ של דמעות, ואני לא איש שבוכה. הבוקר הגיע, יצאתי לתפילה ומשם לסניף, חצי שעה עברה ולפתע הגיע לסניף האיש שפגע בי אתמול, הוא ניגש אלי וחיבק אותי בחום ואמר לי: "אני רוצה לבקש ממך סליחה ומחילה על מה שעשיתי אתמול, אני ממש מצטער, לא יודע מה נכנס בי, אעשה הכול שתמחל לי." הבטתי בו משתומם לא מבין מה קרה לו. "אתה לא תאמין, חמי המתין בביתו להודעה ממני שההפקדה בוצעה. הוא היה צריך ללכת לבניין משרדים כדי לקחת את הכסף, אך כל עוד לא נתתי לו אישור שההפקדה בוצעה לא היה טעם ללכת, דקות ספורות אחרי שיצאתי מכאן, ארעה רעידת אדמה במקסיקו בעוצמה של 7.1 בסולם ריכטר. עשרות בנייני קרסו וביניהם אותו בניין משרדים, מאות אנשים נהרגו ואני התרגזתי עליך בשעה שהקב"ה עיכב את ההפקדה כדי שחיי חמי ינצלו, ואני כל כך מתבייש במה שעשיתי וגם אין לי דרך לתקן כי היה כאן קהל גדול אבל אני מוכן לבקש ממך סליחה בפני כל אחד ואחד, רק בבקשה תמחל לי". "זה בסדר, הוא כבר מחל לך ובלבד שאחת העובדות תפקד..." אמר אחד העובדים. הוא פתאום החל לבכות בכי קורע לב "איזה רשע אני ואיזה צדיק אתה, פגעתי כך ללא עוול בכפך ואתה אפילו מחלת לי... גם אני אתפלל למען העובדת הזו, לימדת אותי שיעור לכל החיים..."

ואכן הישועה לא איחרה לבוא, לאחר תשעה חודשים וחצי נולדה לפקידה הזו בת....

(אנשים מספרים על עצמם 10 - הרב חיים וולדר)

הלכות צום עשרה בטבת

פינת ההלכה

- א. לפני 2444 שנים החל ביום זה המצור על ירושלים כשבעקבותיו נחרב בית המקדש [הראשון]. והכל מתענים ביום זה מפני הצרות שאירעו בו, כדי לעורר ולפתוח הלבבות לדרכי התשובה, ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ולמעשה אבותינו שהיו כמעשינו עתה ובזיכרון דברים אלו נשוב להיטיב את מעשינו (משנ"ב סי' תקנ"א, ב).
- ב. יום זה אסור באכילה ושתייה ומותר בסיכה, נעילת נעלי עור ואישות. ורחיצה מותר (שו"ע ס"א-ב-ג) אפילו בחמים (חז"ע ארבע תעניות עמ' כ"א).
- ג. הכל [בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12 (נפלא"ל ס"א)] חייבים לצום בתענית זו ואסור לפרוץ גדר (שו"ע ס"א, וכן חתן וכלה [בתוך 7 ימים לחופה] (נפלא"ל סי' תקנ"א ס"א ט) ואבי הבן, הסנדק והמוהל חייבים לצום